بسم الله الرحمن الرحيم

قال ابن القيم رحمه الله

فصل أركان الكفر أربعة

الكبر

والحسد

والغضب

والشهوة

فالكبر يمنعه الانقياد
والحسد يمنعه قبول النصيحة وبذلها
والغضب يمنعه العدل
والشهوة تمنعه التفرغ للعبادة

فإذا انهدم ركن الكبر سهل عليه الانقياد، وإذا انهدم ركن الحسد سهل عليه قبول النصح وبذله ، وإذا انهدم ركن الغضب سهل عليه العدل والتواضع ، وإذا انهدم ركن الشهوة سهل عليه الصبر والعفاف والعبادة. وزوال الجبال عن أماكنها أيسر من زوال هذه الأربعة عمن بلي بها، ولا سيما إذا صارت هيئات راسخة وملكات وصفات ثابتة، فإنه لا يستقيم له معها عمل ألبتة ولا تزكو نفسه مع قيامها بها. وكلما اجتهد في العمل أفسدته عليه هذه الأربعة، وكل الآفات متولدة منها . وإذا استحكمت في القلب أرته الباطل في صورة الحق والحق في صورة الباطل، والمعروف في صورة المنكر والمنكر في صورة المعروف ، وقربت منه الدنيا وبعدت منه الآخرة، وإذا تأملت كفر الأمم رأيته ناشئا منها وعليها يقع العذاب ، وتكون خفته وشدته بحسب خفتها وشدتها فمن فتحها على نفسه فتح عليه أبواب الشرور كلها عاجلا وآجلا، ومن أغلقها على نفسه أغلق عنه أبواب الشرور، فإنها تمنع الانقياد والإخلاص والتوبة والإنابة وقبول الحق ونصيحة المسلمين والتواضع لله ولخلقة.

ومنشأ هذه الأربعة من جهله بنفسه، فإنه لو عرف ربه بصفات الكمال ونعوت الجلال، وعرف نفسه بالنقائص والآفات ، لم يتكبر ولم يغضب لها ولم يحسد أحدا على ما آتاه الله . فإن الحسد في الحقيقة نوع من معاداة الله، فإنه يكره نعمة الله على عبده وقد أحبها الله ، ويحب زوالها عنه والله يكره ذلك. فهو مضاد لله في قضائه وقدره ومحبته وكراهته ، ولذلك كان إبليس عدوه حقيقة لأن ذنبه كان عن كبر وحسد، فقلع هاتين الصفتين بمعرفة الله وتوحيده والرضا به وعنه والإنابة إليه. وقلع الغضب بمعرفة النفس وأنها لا تستحق أن يغضب لها وينتقم لها، فإن ذلك إيثار لها بالرضا والغضب على خالقها وفاطرها، وأعظم ما تدفع به هذه الآفة أن يعودها أن تغضب له سبحانه وترضى له، فكلما دخلها شيء من الغضب والرضا له خرج منه مقابلة من الغضب والرضا لها، وكذا بالعكس.

أما الشهوة فدواؤها صحة العلم والمعرفة بأن إعطاءها شهواتها أعظم أسباب حرمانها إياها ومنعها منها. وحميتها أعظم أسباب اتصالها إليها، فكلما فتحت عليها باب الشهوات كنت ساعيا في حرمانها إياها وكلما أغلقت عنها ذلك الباب كنت ساعيا في إيصالها إليها على أكمل الوجوه.

فالغضب مثل السبع إذا أفلته صاحب بدأ بأكله، والشهوة مثل النار إذا أضرمها صاحبها بدأت بإحراقه والكبر بمنزلة منازعة الملك ملكه فإن لم يهلكك طردك عنه، والحسد بمنزلة معاداة من هو أقدر منك، والذي يغلب شهوته وغضبه يفرق الشيطان من ظله، ومن تغلبه شهوته وغضبه يفرق من خياله.

كتاب الفوائد للإمام شمس الدين أبي عبد الله بن قيم الجوزية

Rahmân ve Rahîm olan Allahın adıyla

Küfrün dört rüknü

1 - Kibir,

2 - Hased,

3 - Gazap,

4 - Şehvet.

- "Kibir", boyun eğmeyi engeller.

- "Hased" de nasihati kabul etmeyi ve nasihati gerçekleştirmeyi engeller.

- "Gazap" da adaleti engeller.

- "Şehvet" de ibadet yapmayı engeller.

Şayet:

- "Kibrin rüknü / direği" yıkılacak olursa, kulun boyun eğmesi kolaylaşır.

- "Hasedin direği" yıkılırsa, kulun nasihati kabul etmesi ve gerçekleştirmesi kolay olur.

- "Gazap direği" yıkılacak olursa, kula adalet ve tevazünün yerleşmesi kolaylaşır.

- "Şehvet direği" yıkılırsa, sabır, iffet ve ibadet o kul için kolaylaşır.

Şu var ki köklerinden sökülüp yok edilmesi, kendilerine duçar olduktan sonra bu dört hasletin yok olmasından daha kolaydır. Özellikle bu hasletler kökleşmiş, sabitleşmiş ve sıfatlaşmışlarsa...

Çünkü bu takdirde -bunları bulundurmasıyla- elbette ki ameli doğru dürüst olmaz. Bu amelleri yerine getirmesi bir yana, nefsi tezkiye de olmaz. Kendisi her bir amele giriştiği zaman bu dört haslet (Kibir, Hased, Gazap, Şehvet) o ameli ifsad ediverir.

Nitekim bütün afetler bunlardan türemiştir. Bunlar kalpte hakim duruma geçtiklerinde, bâtılı hak suretinde, hakkı da bâtıl suretinde, iyiyi kötü suretinde, kötüyü de iyi suretinde görür. Dünya ona yakınlaşır, âhiret ise uzaklaşır.

Ümmetlerin / önceki kavimlerin küfrünü düşündüğün zaman göreceksin ki, onların küfre girmeleri hep bu dört haslet (Kibir, Hased, Gazap, Şehvet) sebebiyle olmuştur. Azap da bunlarla olmuştur. Azabın hafifliği de şiddeti de hep bunların hafifliğine ve şiddetine göre olmuştur.

Dolayısıyla her kim bu hasletler için nefsine geçiş yolu açarsa, o takdirde er geç bütün şer kapılarını açmış demektir. Kim de bunları nefsine karşı kilitlemiş, geçiş yolu kapatmışsa, o takdirde bütün şer kapılarını da kapatmış demektir.

Kuşkusuz bu hasletler (Kibir, Hased, Gazap, Şehvet) Allah'a boyun eğmeyi, ihlâsı, tevbeyi, O'na yakın olmayı, hakkı kabul etmeyi, müslümanlara nasihat etmeyi, Allah için tevazu sahibi olmayı ve yaratmış olduklarına karşı mütevazı olmayı engellemektedir.

Bu dört hasletin (Kibir, Hased, Gazap, Şehvet) ortaya çıkması, kişinin cehaletinden kaynaklanır. Çünkü kul, Rabbini kemal ve yüce sıfatlarıyla bilmiş olsaydı, kendi nefsinin ne kadar eksik ve nakıs olduğunu, nefsinin afetlerle dolu olduğunu bilirdi. Böylece kibirli olmaz ve nefsi buğzetmezdi. Allah'ın kendilerine bahşettiği kimselere hased etmezdi. Çünkü hased; gerçekte Allah'a düşman olmaktan bir parçadır.

Nitekim bu kimse -Allah (celle celaluhu) nimetiyle sevindirdiği hâlde- o kula Allah'ın nimet vermesini istemez, o nimeti çekemez. Allah ise hasetçinin bu durumunu sevmez. Kuşkusuz hasetçi kimse, gerek Allah'ın kazası, kaderi, sevmesi ve gerekse istememesi konularında Allah'a karşı çıkmaktadır.

Zaten bundan dolayıdır ki, İblis (Allah'ın laneti üzerine olsun) gerçekten Allah'ın düşmanıdır. Çünkü onun günahı, kibir ve hasetten kaynaklanmıştır.

Şüphesiz bu iki hasletin (Kibir ve Hasedin) nefisten sökülüp atılması; ancak Allah'ı bilmek, O'nu birlemek, O'ndan razı olmak ve O'nun için razı olmak ve O'na yakın olmakla olur.

Gazabın nefisten sökülüp atılması ise; kişinin nefsini bilmesiyle olur. Nefsin gazaplanmayı hak etmediğini, intikam almaya hak sahibi olmadığını bilmekle olur.

Kuşkusuz haset; nefis için rızayı seçmek, yaratanına karşı da gazap etmek anlamını taşır. Bu afetin kendisini yönlendirdiği en büyük şey, afetlerin, Allah'a buğzetmek ve O'ndan razı olma hususlarında dönüp dolaşmasıdır. Afete her defasında gazaptan bir şey dahil oluyorsa, Allah'a olan rızası bu afetten çıkar.

Şehvetlere gelince; bunun ilacı ise, sağlıklı ilimdir. Şöyle ki, şehvetlerin gitmesi ve mahrum olunmanın en büyük sebebi hakkında sağlıklı bilgi ve marifeti elde etmek gerekir. Kuşkusuz şehvetleri ablukaya almak bu bilgilerle olur. Dolayısıyla sen her şehvet kapısını her defasında açtıkça (şehvetin zararlarını sana aktaracak) sağlıklı bilgiyi elde etmekten mahrum olmaya devam edersin. Bu kapıyı da her defasında kapattıkça, en eksiksiz biçimde sen bu sağlıklı bilgiyi ve sağlıklı marifeti elde edersin ve bu yolda devam edersin.

Gazaba gelince; gazap yırtıcı hayvan gibidir. Birisi onu kurtaracak olsa onu yemeye kalkışır.

Şehvet ise ateş gibidir. Kişi onu söndürmeye kalkıştığında, ateş onu yakmaya çalışır.

Kibir ise, kralın, kölesiyle tartışması gibidir. Kölesini öldürmese bile onu yanından kovar.

Haset ise, senden kadri yüksek bir kimseye karşı olman demektir.

Muhakkak ki, şehvetine karşı galip olan ve gazabını yenen kimseyi şeytan kendi gölgesinden ayırır.

Her kime de şehveti galip gelecek ve gazabı da kendisini yenecek olursa, o kimseyi de hayalinden ayırır (kendi gölgesinden onu eksik etmez).

Kitâbu'l Fevâid – İbnu'l Kayyim -rahimehullah-

التوحيد

Www.At-Tawhed.Blogspot.Com